

7. Коваленко А. И. Краткий словарь-справочник по теории государства и права. М., 1994.

8. Меньяло Д. В. Правовой менталитет : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Волгоград, 2003. 23 с.

9. Скуріхін С. М. Правовий менталітет: структура та види. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 61–64.

Лукашенко Альона Анатоліївна,
доцент кафедри публічного управління
та адміністрування Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ

Суспільство ХХІ століття називають ерою інформатизації або епохою інформації і наукових знань, де існує велика кількість різних гаджетів та постійно змінні великі потоки інформації. За таких умов значної популярності набув компетентнісний підхід в освіті, у тому числі і вищій, який орієнтує не тільки на накопичення знань, але й на вміння їх застосовувати, упроваджувати у процес власної діяльності для того, вони були актуальними та відповідали потребам сьогодення. У вітчизняній дидактиці поняття «компетентність» розуміється як критерій ефективності педагогічної діяльності з акцентом на змістовий та процесуальний компоненти у їх постійному оновленні. Експертні комісії країн Європейського Союзу включають до компонентів компетентності індивідуальні та соціальні потреби, цінності, емоції, поведінкові компоненти, знання та вміння для мобілізації активної дії [6] та інші; проєкт Тюнінг – поєднання знань, умінь, навичок, здатностей, розвиток яких є метою навчальних програм з різних дисциплін, де розрізняються між собою результати навчання (факт наявності знання, розуміння та їх демонстрації після завершення навчання), на основі яких формується кожна компетентність (знання, розуміння, навички, здібності у їх динамічній взаємодії) та інше. Вітчизняне законодавство унормовує термін «компетентність» в законах України «Про освіту» (п. 15 ст. 1) [5], «Про вищу освіту» (п. 13 ст. 1) [1], Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки

кваліфікацій» (п. 3. ч. 4) [2]. Як правило, прийнято виділяти ключові, загальні компетентності (або універсальні навички) та спеціальні або фахові. Зазначене викликає науковий та професійний інтерес у сфері вищої освіти до такого терміну як «правова компетентність», який складається з термінів «право» і «компетентність» та перебуває на стику педагогіки і юриспруденції, що має міждисциплінарний характер і само по собі вже сприяє активному обговоренні таких зв'язків у подальшому. У педагогічній науці по-різному тлумачили поняття «правова компетентність» Я. Кічук, Л. Кузьменко, О. Пометун, А. Твердохліб, М. Томчук, А. Якименко та інші, а її окремі компоненти досліджували Г. Буш, А. Вербицкий, Л. Кузьменко та інші.

Юридична наука досить часто акцентує увагу на правовій культурі та правовому вихованні, що також взаємопов'язане із педагогічною наукою. Зазначене наголошує на потребі окремого комплексного дослідження. Як об'єкт багатьох дослідників правова компетентність розуміється по-різному з акцентами на рівень правосвідомості здобувача освіти, комплекс знань, ідей, ціннісних уявлень, здатність до професійної діяльності за різних умов, які залежать від ринку праці та яка має свою специфіку залежно від професійної сфери діяльності. Перелік її компонентів базується на загальній природі компетентності, яку ми проаналізувати на початку, а тому базові її компоненти знаходяться між собою у тісному взаємозв'язку та становлять систему. Більш конкретно зазначимо, що до таких компонентів слід віднести правові знання, уміння, навички, досвід, механізми дії права, правові технології, дискреційні повноваження, правову свідомість (погляди, переконання, настанови, внутрішня позиція), правову культуру (знати та вміти доцільно застосовувати норми чинного законодавства та ефективно їх використовувати у професійній діяльності, поведінка професіонала, яка відповідає сучасним вимогам суспільства та професійної галузі тощо). Все це вказує на те, що формування правової компетентності тісно взаємопов'язане із цінностями в світі та суспільстві, мисленням майбутнього фахівця у сфері права, особливостями професійної сфери діяльності (захист прав, свобод людини і громадянина, інтересів суспільства і держави, охорона публічної безпеки та порядку, протидія злочинності та інші поліцейські послуги, що є у змісті освіти закладів із специфічними умовами навчання МВС України відповідно до вимог законодавства).

Питання правової компетентності тісно взаємопов'язане із загальними та професійними компетентностями, що відображено у стандартах вищої освіти та типових освітніх (професійних) програмах МВС України, які ми проаналізуємо.

Для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у розділі IV переліку компетентності випускника у загальних компетентностях стандарту досить наближено до правової науки виокремлено дві: ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні та ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. Натомість серед переліку спеціальних (фахових) компетентностей їх вже без виключення всі шістнадцять [3]. Для другого (магістерського) рівня серед загальних компетентностей, які використовують у змісті слова «право» та різні його модифікації у розділі IV переліку компетентностей немає. Натомість у переліку спеціальних (фахових) компетентностей слід зазначити всі п'ятнадцять [4]. Зазначені компетентності тісно взаємопов'язані з програмними результатами навчання, що слід обов'язково враховувати у навчальних та робочих навчальних програмах з навчальних дисциплін.

Ми навели далеко не повний перелік компонентів правової компетентності курсантів у закладах вищої освіти МВС України, тому що вони є досить об'ємними, охоплюють обов'язкову та варіативну компоненти змісту освіти, відповідну індивідуальну освітню траєкторію, що потребує подальшого дослідження як у педагогічній, так і у юридичній науках. Крім того, єдиного усталеного поняття «правової компетентності» не існує, що також актуалізує подальші наукові розвідки.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.

3. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ МОН України від 12 груд. 2018 р. № 1379.

4. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ МОН України від 17 серп. 2020 р. № 1053.

5. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. DeSeCo. Definition and Selection of Competencies : Theoretical and Conceptual Foundations. URL: <http://www.deseco.admin.ch/>.

Марков Михайло Миколайович,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ВНУТРІШНЯ (ОСОБИСТІСНА) ТА СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, що мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення в першу чергу долі нашої країни, а можливо, і подальшого світового порядку на планеті. У сучасних важких і болісних ситуаціях, викликів та загроз і водночас великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток Української держави [1].

Тому сьогодні, в умовах воєнного стану, як ніколи потрібно ставити нові задачі та цілі, шукати нові підходи до виховання патріотизму як базової якості особистості.

Заходи з патріотичного виховання потрібно проводити з першого курсу освітнього процесу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, починаючи з ознайомчих теоретичних занять. Основними заходами в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання з патріотичного